

Da li je Sidarta zbilja stigao na cilj?

Deset godina Fakulteta umetnosti u Nišu?! Već?! Zar te godine nisu one najvažnije godine za celinu življenja, godine *Kupidona i Psihe*, godine Ovidijevih besmrtnih likova: *Narcisa i Ehe*. Čestitam! Želim da vam bude srećna i berićetna svaka godina sledećih decenija i stoleća.

Uz izložbe i koncerte, evo, na vašem božjem stolu su i neke *mrvice*, *filosofske mrvice*, osma knjiga profesora Dragana Žunića - OTIĆI.

Pre 24 godine, u prepunoj sali Univerziteta, predstavljena je prva knjiga Dragana Žunića. O knjizi su besedili filosofi Sreten Petrović i Ferid Muhić. '*Estetički humanizam* je najbolje filozofsko delo napisano i objavljeno u Jugoslaviji nakon Drugog svetskog rata', reči su Ferida Muhića. A Žinić, kao dete skriva lice dlanovima - nije da nije malce neugodno, zar ne? – i kao svaki sokratik, poriče, u poricanju je otišao toliko daleko da je poricao da je EH filozofsko delo (?!). Zamislite u nebranom grožđu pesnika i filozofa Ferida, jednog od najvećih živih filozofa - počasni profesor na desetak najznačajnijih svetskih univerziteta, knjige prevedene na dvadesetak jezika - reče što reče o EH a Onaj koji je autor EH odgovara da to nije filozofsko delo. Da, tako razgovaraju filozofi! Ni Sokrat nije verovao delfskom proročistu da je najmudriji smrtnik. Molim?! Po čemu sam najmudriji ja koji znam da ništa ne znam?! To se bogovi šale sa mnom. I, onako ljubopitljiv, znatiželjan - navodni antisokratik, Niče reče da voli onoga koji živi da bi spoznao - krene da proveriti istinitost i smisao suda delfskih sudžaja. Ko god je tvrdio da je mudar ili da nešto zna, ili je mnjenje verovalo da su mudri i sveznajuć, eto Sokrata da razgovara, da pita, da nešto nauči. Ishod: oni su samo verovali da su mudri, samo su verovali da nešto znaju, a ne znaju i *ne znaju da ništa ne znaju*. Ahaaa, znači ja sam najmudriji samo zato što jedino ja znam da ništa ne znam. Zar je čudno da je Sokrat radije izabrao da ispije otrov osude mnjenja nego da se liši samo-ispitivanja – filozofiranja.

Estetički humanizam je teorijska, delom metodološka i tematska konstanta svih Žunićevih dela, iako iz knjige u knjigu uvek iznova preispituje, testira teorijsku poziciju, redefiniše pojmove. *Estetički humanizam* i *Likovi oblika – fragmenti o umetnosti* su filozofske knjige za filozofe i filozofski obrazovane čitaoce. Dragan Žunčić ni za stepenicu *ne silazi sa čardaka teorijskog* stanovišta ni u inim knjigama i brojnim tekstovima, ni na časovima Estetike i Sociologije umetnosti, ali teži i uspeva da svoje misli iskaže i izrazi na način čitljiv, razumljiv i zanimljiv za širi i najširi auditorijum. Svaka knjiga je iskušavanje drugačije forme - jedna forma za samo jedno delo.

Dragan Žunić je dobitnik nagrade *Nikolaj Timčenko* za prethodno objavljenu knjigu: *Pričanje smisla - književnost i saznanje*.

Pitanje *Smisla* je ključno pitanje savremene filozofije, od Hegela do danas, i ne samo filozofije. Večno pitanje *Čemu* ekvivalentno je večnom pitanju *Otići*, to je pitanje svih pitanja i u knjizi OTIĆI. Cornelius Kastorijadis '*Pulsirajuće struje smisla* označava metaforom *magme* koja se ne može obuhvatiti ni u jednoj refleksivnoj

odredbi racionalnost i nauka su tek neke od različitih mogućnosti figuracije smisla ... procesi izgradnje smisla *skriveni* su od aktera i njihovih intencija i zahtevaju *druge* postupke analize', (*Leksikon savremene kulture*, rekonstruiranje teksta i podvlačenja su moja). Čini mi se da su ove nesveobuhvatne refleksije (o releksijama?) o smislu važne za razumevanje ne samo Žunićevog metodološkog ekspozicija već knjige u celini, te Žunićeve sifizijade i odiseje ispitivanja smisla u tajnim odajama i hodnicima lavirinta egzistencijalnih alogičnih formi: aporija, antinomija, paradosa, apsurdna. Alogične forme su za neke inhibirajuće i traumatizirajuće, za mene i neke ine to su najinspirativnije intelektualne vragolije. OTIĆI je šetnja s kraja na kraj beskrajna, svojevrsna otvorena enciklopedija sveprisutnosti motiva *otići* u svim formama subjektivnog, objektivnog i apsolutnog duha. Ne tek od Dekarta i Kanta, filofska pitanja – ujedno: univerzalna i personalna – postavljaju se u prvom licu jednine, samome sebi. Od prve do poslednje reči, OTIĆI je dijalog duše sa samom sobom: *ispovest, odziv na poziv samome sebi*. I, doslovno, poslednje reči knjige, poslednje reči trećeg Žunićevog *Dionisovog ditiramba*, IDEM, glase: 'kao da *čujem*, a možda mi se samo pričinjava, *neki daleki zov*'. Kraj nije kraj? Zbilja, Šta? Šta ... *ostaje/ kad svetovi nestanu?* Priznajem, 'progutao' sam biblioteku knjiga, ali ja ne znam nijednu drugu knjigu u kojoj se autor, kao prorok, tako čudnim, tako zagonetnim, skoro mističnim rečima 'rastaje' od čitaoca i snažnim magnetom ga privlači i još čvršće vezuje za delo, da opet čita i tumači, od prve do poslednje reči, kao da je prvi put; sve to 'u predahu', u očekivanju devete knjige. Neponovljive, najbolje knjige su kao prvi ljubavni sastanak-rastanak: prvi pogled, zagrljaj, prvi poljubac, prva reč; svaki tren može nam biti poslednji, poslednji poljubac, poslednja reč, pogled ... ; trenutak rastanka je trenutak strepnje i nade u mogućnost ponovnog susreta. *Ja znatiželjno očekujem odziv Veselog Estetičara na taj daleki zov*.

Ko istinski želi biti filosof, bar jednom u životu mora pozvati se na samoga sebe – izabrati samoga sebe. U toj jednostavnoj, neizmerno dubokoj i neprocenjivo važnoj misli, Huserl definiše divotu i užas ne samo propedeutičkog problema sa kojim se uvek iznova suočava svaki filosof, svaki student filosofije, student slikarstva, muzike, književnosti, već svaki čovek na putu izlaska iz samoskrivljene nezrelosti, na putu-bespuću traženja *smisla*. Ta Huserlova misao je sažeta dijagnoza stanja čoveka i čovečanstva XX veka, to je i dijagnoza i terapija identifikovane aveti totalitarizma i onog bezličnog Se izgubljenog u anonimnoj gomili anonimnih. I Platonov Alkibijad, lep, mlad, snažan i inteligentan, raspet je između gomile i Sokrata, između divlje strasti vlastoljublja i ljubavi prema mudrosti. Alkibijad je personifikovana aporije Erota; deskripcija i tumačenje mogućnosti izvrgavanja ljubavi u mržnju prema ljubavi, u tiranina, najpre u nama, a potom nad drugima, to je glavna aporija svekolike Platonove filosofije.

Može biti da na prvi ili koji ini pogled nije očigledno da Dragan Žunić, u briljantnoj knjizi OTIĆI, na samo njemu svojstven način ispituje to formalno isto 'Huserlovo' pitanje, to svojevrsno *biti il ne biti*, pitanje koje svaki čovek samo sam samo samome sebi može postaviti i samo sam može ispitivati ga.

Da li je moguće: Ići? Otići? Stići? Da li je moguće uzleteti, uzdići se ka vrhu sebe sama, ka sopstvenom vrhu? *Da li je Sidarta zbilja stigao na cilj? Želiš Odgovor? Pitaj Sebe!* I Zaratustra, i Ko god drznuo se da gradi novo nebo, polazio je iz sopstvenog pakla. Sloboda. Izbor. *Odluka. OTIĆI. Biti tu, ne biti tu; Moguće je odlaziti, ne može se otići. IDEM. To su glavne raskrsnice, Gordijevi čvorovi*

iskušavanja mogućnosti odlaženja, aporije iskušavanja mogućnosti smisla. Dakako, nikad do kraja odgonetljiva (iz čega ne sledi nemogućnost prevođenja bilo koje reči s bilo kojeg na bilo koji jezik, svi jezici imaju istu moć izražavanja i iskazivanja) *semantička beskonačnost* značenja i smisla reči - kao *prareći - otići* nije ograničena na kretanja u prostoru, odlaženje iz mesta u mesto. Bilo kao forma opažanja ili kategorija, prostor važi samo za neorganski i organski sloj realnog sveta, ne za duševni i duhovni i ne za treći - idealni svet. Ako princip univerzalizacije primenim na ključni stav knjige – *moguće je odlaziti, ne može se otići* - onda sledi: svako i svi odlazimo, ali niko ne može otići; sve nestaje, svako i svi nestajemo, ali ništa i niko ne može nestati?

U *Dnevniku putopisca*, neobičnog ironičnog zavodnika, piše, OTIĆI 'je jedna šetnja, niz šetnji ... jedan niz uspinjanja i silaženja, odlaženja među misli i slike o odlaženju, među lepe i uzvišene filofske i književne slapove mogućnosti i nemogućnosti da se ode, da se odlazi'.

Ima, ima filsofa sa Orfejevom lirom i filsofa bez lire. OTIĆI je Žunićevo pevanje i mišljenje, Žunićevo lisko filosofiranje. Žunićeva fuga srepnji mogućnosti smisla. U svakoj Žunićevoj knjizi oseća se Žunić *umetnik*, Žunić književnik, dramaturg, dirigent, Žunić *asistent* Žuniću filsofu i Žuniću naučniku. Najzad, iz senke Apolona izletela je ptica boga Dionisa.

Knjiga OTIĆI samu sebe predstavlja! Moja predstava knjige je samo moja predstava. *Svet je moja predstava*, da, svet je zbilja bogatiji sa Šopenhauerovom predstavom sveta ali to je Šopenhauerova i samo Šopenhauerova predstava sveta. Filozofija jednog filozofa je filozofija samo jednog filozofa. Svaki čovek sam može osetiti, znati i reći da li mu se nešto ili neko sviđa, da li voli, da li ljubi - a, *ko kako ljubi tako i sudí*. Da, radosno DA: Niko nije ni premlad ni prestar za ljubav prema mudrosti. Dakle: Ljubi, ne škrtari: Ljubav se ne troši, ni Lepota ni Dobrota ni Istina ni Sloboda. Da li će proći još dva, pet ili koliko milenijuma da čovečanstvo bar nasluti smisao Platonove ili bilo koje Filo-Sofije?

Rekoh što rekoh, za čitanje ove knjige čitaocima nisu potrebni posrednici; fenomenološki isključite tj. zaboravite sve što rekoh. Svako samo sam, u sebi, za sebe, misaono uranjanje u misli ergo meditacija ...; skup takvih čitača-tumača i te kako je poželjan i neophodan za istinski razgovor o knjzi i povodom knjige na nekom okruglom stolu, tribini ... Radujem se takvoj *gozbi*. Radujem se mogućnosti da autoru postavim mnoštvo pitanja, možda u toku neke noćne šenje, uz čašicu razgovora ...

A ovde i sada ova *Gozba* može da počne, kao u prapesmi pesnika *Procesija*, Halila Džubrana:

*Daj mi flautu i zapevaj
Jer pesma je tajna večnosti
Zvuk flaute ostaje
I kad svetovi nestanu*

Iako su *sećanja krhka*, a reči *grube*, nadam se da je pisac knjige OTIĆI, profesor Dragan Žinić, knjigu zbilja čitao, i da nije zaboravio šta je napisao ... Dakle, da čujemo Veselog Estetičara ...